

УДК 351.84:612.82:351.9

DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.23.2019.182493>

Худоба Олександра Василівна

кандидат наук з державного управління, докторант

Львівського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентіві України

ORCID: 0000-0001-6944-2163

e-mail: lesia.khudoba@gmail.com

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ ДЛЯ ХВОРИХ НА ДЕМЕНЦІЮ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Досліджено механізми громадського контролю за діяльністю державних закладів, що надають соціальні послуги різним групам населення, зокрема хворим на деменцію. Розглянуто доцільність використання системи державних закупівель для аналізу та контролю якості надання послуг. Запропоновано посилення можливостей застосування системи ProZorro як дієвого механізму громадського контролю за ефективністю прийняття управлінських рішень та використання бюджетних коштів.

Ключові слова: ефективність управління; державні закупівлі; громадський контроль; якість послуг; деменція.

Постановка проблеми. Складний період політичних і соціальних трансформацій, економічна нестабільність, у яких перебуває на сьогодні Україна, позначились на розвиткові нових форм участі громади у вирішенні соціальних проблем [1]. За сучасних соціально-економічних умов Україна часто уникає розгляду багатьох питань про життя вразливих верств населення, зокрема осіб похилого віку, і, будучи фактично монополістом у соціальному обслуговуванні цієї групи, вона покладає на себе функції замовника, надавача послуг і контролю за їх виконанням.

Проте все більше людей, яким держава законодавчо гарантує якісні соціальні послуги, залишаються без задоволення власних потреб через дві основні причини, що безпосередньо пов'язані з управлінським процесом:

– використання застарілих і формальних методологічних підходів до визначення потреб окремих груп населення не враховує соціально-економічних та демографічних змін, це унеможливує оцінку реальних потреб населення у соціальних послугах;

– соціальні послуги, які надаються, здебільшого не відповідають якості/встановленим стандартам.

На мінімізацію цих причин мають змогу вплинути самі громадяни, адже Конституція України (ст. 38) гарантує їм право брати участь в

управлінні державними справами. Така участь може відбуватися у різний спосіб. Наприклад, вагомим видом участі громадян у реалізації державної політики та їх впливу на прийняття управлінських рішень є громадський контроль. Його цілі полягають у нагляді, перевірці та оцінці діяльності державних об'єктів (органів державної влади та органів місцевого самоврядування) щодо відповідності цієї діяльності вимогам, установленим законодавством України, і суспільним інтересам. Суб'єктами громадського контролю можуть бути громадські об'єднання та політичні партії, професійні спілки, органи самоорганізації населення, трудові колективи, збори громадян за місцем проживання й окремі громадяни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою базою дослідження стали праці багатьох науковців, які розглядали різні напрями та аспекти діяльності суб'єктів надання соціальних послуг. Зокрема, дослідженням питань ефективності соціальної політики, соціальної роботи та надання соціальних послуг займаються: О. Давидюк, В. Журавська, С. Інжижинова, Л. Кухтінова та Н. Соколов. Питання надання соціальних послуг різним категоріям населення на рівні громади аналізують у своїх працях О. Сахарук, Т. Семигіна, М. Кравченко. Організаційно-економічні напрями вдосконалення механізмів соціального захисту на основі впровадження нових моделей обґрунтовує К. Павлюк.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що у сучасній науковій літературі представлені окремі аспекти підвищення ефективності системи соціального захисту населення, недостатньо уваги приділялося механізмам громадського контролю за якістю надання послуг для хворих на деменцію, а також застосування цих механізмів для покращення ефективності використання бюджетних коштів.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності використання сучасних механізмів громадського контролю, що впливатиме на покращення прозорості прийняття управлінських рішень у сфері надання соціальних послуг різним верствам населення, зокрема для хворих на деменцію, а також сприятиме ефективності використання бюджетних коштів.

Виклад основного матеріалу. З управлінських позицій громадський контроль, як і кожен інший вид контролю, належить до функцій управління. Він здійснюється через зіставлення діяльності підконтрольних об'єктів із певними соціальними нормами, що обрали за еталонні, на підставі чого робиться висновок про відповідність цієї діяльності встановленим вимогам. Проте завдання громадського контролю не зводиться лише до виявлення розходжень між заданими та фактичними результатами. Основна його мета – усунути та попередити причини, що зумовлюють таку невідповідність, забезпечити дотримання об'єктами контролю відповідних норм і стандартів [2].

Громадський контроль як один із видів соціального контролю і засіб забезпечення законності в діяльності органів державної влади й органів

місцевого самоврядування суттєво різниться від інших видів контролю. Ця відмінність полягає насамперед у тому, що всі суб'єкти громадського контролю діють як представники громадськості, а не держави; їх контрольні повноваження зазвичай не мають юридично владного змісту і рішення за результатами перевірок є рекомендаційними. Вагомою ознакою громадського контролю є запобігання порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу [3].

З метою аналізу діяльності державних закладів, що надають соціальні послуги, ефективності використання бюджетних коштів чи лобювання розвитку медико-соціальних послуг у них, цінним інструментом для громадськості (і не тільки), на нашу думку, може бути використання системи державних закупівель, за якою пильно стежать експерти, журналісти й громадські активісти. Наголосимо, що державні закупівлі становлять важливу складову діяльності установ, організацій, підприємств державного сектора зі створення суспільних благ. Саме громадяни – кінцеві споживачі державних послуг, вони насправді платять за такі товари через податки. Тому забезпечення роботи державних установ, які здійснюють закупівлі, вважають значущим об'єктом громадського контролю. Однак необхідно мати інструменти, що дають змогу громадянам визначати, скільки коштів й на які цілі витрачає заклад.

Громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації з публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до законодавства, аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також унаслідок інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель. Замовники й учасники процедур закупівель та уповноважений орган повинні допомагати залученню громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель, згідно з Законами України “Про громадські об'єднання” і “Про звернення громадян”, але громадяни, громадські організації та їхні спілки не мають права втручатися у процедуру закупівлі.

У контексті деменції, найбільша увага громадськості може бути зосереджена на закладах системи соціального захисту населення, зокрема геріатричних пансіонатах і психоневрологічних інтернатах, де здебільшого зосереджуються хворі на це захворювання для постійного проживання. Оскільки ми використали систему державних закупівель для ґрунтового аналізу в межах цього дослідження, вважаємо за доцільне докладніше зупинитися на особливостях її використання в аналітичному процесі.

Органи державної влади й органи місцевого самоврядування та юридичні особи (підприємства, установи, організації), їх об'єднання забезпечують потреби держави або територіальної громади. Вони є замовниками товарів, робіт і послуг для задоволення цих потреб. Із метою

забезпечення ефективних та прозорих закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання корупції в цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції прийнято Закон України “Про публічні закупівлі”. Закон визначив публічні закупівлі як придбання замовником товарів, робіт і послуг, встановив правові й економічні засади здійснення закупівель необхідних товарів, робіт і послуг [4].

Виокремимо три узагальнені стадії процесу публічних закупівель:

- ідентифікація потреби, прийняття рішення щодо того, які товари, роботи чи послуги мають бути придбані та коли (планування закупівель);
- розміщення оголошення про закупівлю відповідних товарів, робіт або послуг, кваліфікацію постачальника (зокрема аукціон для конкурентних процедур) та укладання угоди;
- адміністрування угоди.

Процес електронних закупівель може охоплювати всі етапи закупівлі – від ідентифікації потреби до оплати й адміністрування угоди. За допомогою цифрових інструментів державні витрати стають прозорішими, ефективнішими й адаптованими до ринкових умов.

Використання електронних засобів у сфері публічних закупівель має низку вагомих переваг, з-поміж яких:

- суттєва економія для всіх безпосередніх учасників – замовників, постачальників, контролюючих органів;
- спрощення та скорочення закупівельного процесу;
- зниження бюрократизму;
- підвищення прозорості;
- зростання інноваційної складової закупівель;
- нові можливості для бізнесу внаслідок поліпшення доступу для учасників.

Із метою залучення більшої кількості ключових гравців до участі, дослідження та моніторингу використовуються стандарти відкритих даних, що забезпечують рівність доступу до інформації та дають змогу всім зацікавленим учасниками стежити за закупівельним процесом.

Використання стандарту відкритих даних у процесі закупівель забезпечує доступність інформації, в такий спосіб позитивно впливаючи на рівень сприйняття прозорості влади. Доступність даних створює рівні можливості для участі у публічних тендерах. Це сприяє посиленню конкуренції, а відтак – вигіднішим цінам. Громадський контроль за допомогою відкритих даних збільшує ймовірність неефективності чи розтратання бюджетних коштів.

Діяльність у сфері державних закупівель регулює низка нормативно-правових актів, базою для яких слугують Закони України:

- “Про публічні закупівлі” № 922-VIII від 25.12.2015 р.;
- “Про доступ до публічної інформації” № 2939- VI від 13.01.2011 р.;
- “Про інформацію” № 2657-XII 02.10.1992 р.;

– “Про Антимонопольний комітет України” № 3659-ХІІ від 26.11.1993 р.;

– “Про електронні документи та електронний документообіг” № 851-IV від 22.05.2003 р.;

– “Про електронні довірчі послуги” № 2155-VIII від 05.10.2017 р.;

– “Про державну таємницю” № 3855-ХІІ від 21.01.1994 р.;

– “Про запобігання корупції” № 1700-VII від 14.10.2014 р.

Усі державні замовники й органи самоврядування зобов’язані з 1 вересня 2016 р. здійснювати закупівлі лише через систему ProZorro, використовуючи майданчики, які отримали відповідну акредитацію. Закупівля безпосередньо через веб-сайт ProZorro неможлива, оскільки робота у системі електронних закупівель відбувається лише через спеціальні акредитовані Міністерством економічного розвитку і торгівлі України електронні торгові майданчики.

Загалом, провести закупівлю необхідних товарів та послуг можна декількома основними способами (для закупівлі товарів):

I. Через неконкурентні процедури:

1. Укладання прямого договору без застосування системи ProZorro – від 0 до 50 000 грн. Його укладають безпосередньо з обраним постачальником і без оприлюднення у системі. Відстежувати укладені у такий спосіб договори можна лише через Єдиний веб-портал використання публічних коштів E-data.

2. Укладання прямого договору з постачальником із подальшим його оприлюдненням у системі ProZorro – від 50 тис. грн до 200 тис. грн.

3. Переговорна процедура. Застосовують в окремих випадках, коли неможливо здійснити конкурентні процедури.

II. Унаслідок виконання конкурентних процедур:

1. Допорогова закупівля у ProZorro – від 50 тис. грн до 200 тис. грн – закупівля, яка передбачає відбір виконавця на конкурентних засадах (участь у процедурі декількох потенційних виконавців, що, зазвичай, спричиняє зменшення фінальної вартості пропозиції).

2. Відкриті торги – основний тип процедури, який застосовують від 200 тис. грн і понад. Передбачає обов’язкову конкуренцію потенційних постачальників (закупівля вважається такою, що відбулась, за умови участі не менше двох учасників).

Важливо заохочувати використання замовниками конкурентних процедур закупівлі для забезпечення максимально ефективного використання бюджетних коштів. У низці областей, беручи до уваги і Львівську, діють регіональні нормативні акти, які передбачають поріг вартості, після якого обов’язково необхідна конкурентна процедура. Так, у Львівській області за дорученням Голови Львівської ОДА (№ 42/0/6-18 від 02.08.2018 р.) розроблено рекомендації стосовно порядку придбання товарів, робіт і послуг через електронну систему публічних закупівель. Зважаючи на

рішення сесії Львівської обласної ради “Про внесення змін до обласних програм та показників обласного бюджету на 2018 рік” № 655 від 17.04.2018 р., усім розпорядникам бюджетних коштів (керівникам структурних підрозділів облдержадміністрації, головам райдержадміністрацій, міських, селищних, сільських рад та об’єднаних територіальних громад) доручено здійснювати закупівлі товарів, робіт і послуг із використанням електронної системи закупівель за умови, що вартість таких товарів і послуг становитиме не менше 50 тис. грн, а робіт – не менше 100 тис. грн.

Використовуючи описану систему публічних закупівель, ми проаналізували закупівлі, які робили стаціонарні заклади системи соціального захисту населення Львівської області. Цей механізм дав змогу оцінити ефективність використання коштів цими закладами. З’ясовано: середня економія коштів по торгах серед досліджуваних закладів становила від 7 до 20%, що є істотною економією для закладів (рис. 1) [5].

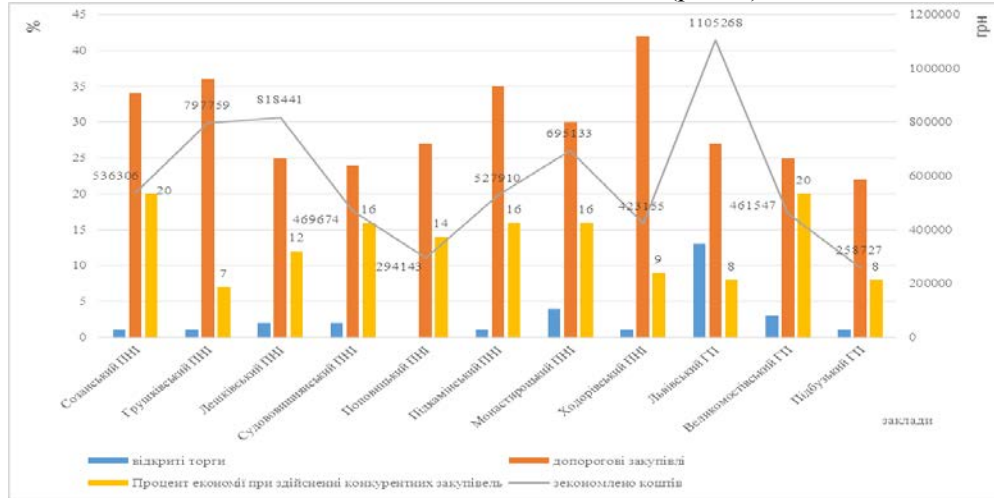

Рис. 1. Інформація про конкурентні закупівлі та їх ефективність, що здійснили стаціонарні заклади соціального обслуговування населення Львівської області за 2018 р.

У процесі аналізу рівня економії доцільно також враховувати маржинальність публічних електронних закупівель, яка передбачає порівняння оціночної вартості з ринковими цінами. Маржинальність закупівель – це показник, що вказує також на рівень переплати чи економії за кожним тендером, але вже у відсотках. Для його визначення потрібно вартість товару за договором закупівлі порівняти зі середньою ринковою ціною за той самий обсяг продукції та визначити різницю між ними у відсотках.

Моніторинг закупівлі здійснюють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, та його територіальні органи (органи державного фінансового контролю). Процедуру проведення перевірок закупівель Держаудитслужбою, її міжрегіональними територіальними органами визначено встановленим Порядком проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України [6]. Рішення про початок моніторингу закупівлі приймає керівник органу державного фінансового контролю або його заступник за наявності однієї чи декількох із підстав, серед яких – інформація, отримана від громадських об'єднань, про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, виявлених за результатами громадського контролю у сфері публічних закупівель.

Хоча законодавство однозначно вказує на необхідність проведення всіх закупівель через систему електронних закупівель ProZorro, безліч установ/організацій намагаються уникати процедури тендерів через банальну нестачу досвіду, негативний попередній досвід і небажання навчатися. Однак за звичайного варіанта закупівель важко домогтися економії бюджету і прозорості у використанні державних коштів.

У розгалуженій мережі закладів соціального захисту населення, зокрема стаціонарного типу для осіб похилого віку, використання механізму публічних закупівель як інструменту для аналізу й громадського контролю дає:

- важелі впливу на покращення ефективності використання коштів державними та комунальними закладами, що дуже важливо в умовах обмежених ресурсів;
- можливість оцінити пріоритети закладів через обсяг і спрямування закупівель;
- змогу порівняти однотипні державні заклади, які можуть надавати платні послуги;
- здатність виявити напрями діяльності закладу, що є найменш профінансовані державою і потребують позабюджетних надходжень;
- визначити потенційні напрями оптимізації діяльності цих закладів, які впливатимуть на якість соціальних послуг, а відтак – на якість життя підопічних цих закладів.

Використовуючи систему державних закупівель ProZorro, ми, з одного боку, проаналізували, які медичні засоби і в який спосіб закуповують стаціонарні заклади соціального захисту, скільки витрачається на це коштів державного бюджету. З'ясовано: перелік лікарських засобів відрізняється між закладами майже в 3 рази (рис. 2), що, ймовірно, зумовлено кваліфікацією лікарів [7, 8]. Середні показники суми коштів, виділених для придбання медикаментів на одного підопічного кожного місяця (найменша –

44 грн), кількість осіб медичного персоналу і відсутність необхідного медичного обладнання дають змогу лише здогадуватися про перелік послуг, які фактично надаються, та їх якість.

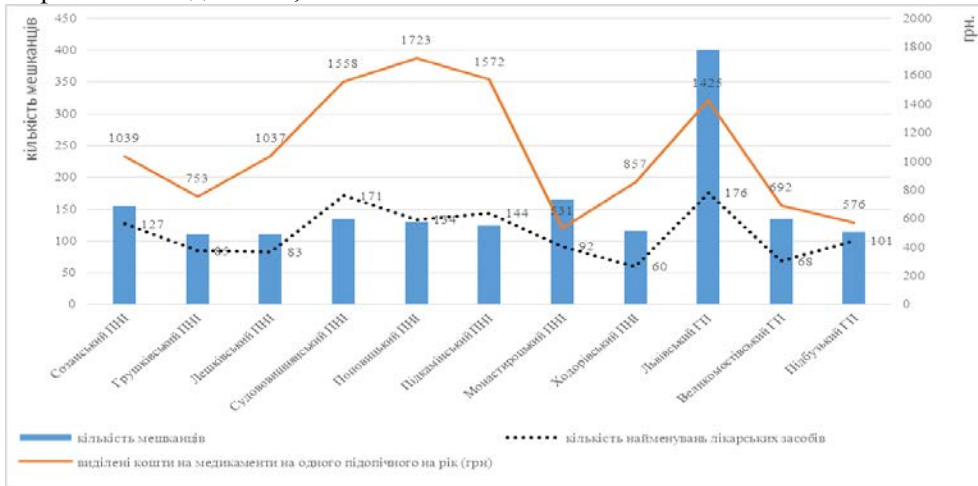

Рис. 2. Медикаментозне забезпечення стаціонарних закладів системи соціального захисту населення Львівської області у 2018 р.

З іншого боку, ми дослідили ефективність закупівлі лікарських засобів цими закладами. Всі установи здійснювали закупівлі через систему ProZorro, але у різних обсягах. До прикладу, найбільше закупівель через цю систему здійснив Лешківський психоневрологічний інтернат, де зафіксовано 93% конкурентних закупівель лікарських засобів, а найменша частка таких закупівель спостерігається у Підбузькому геріатричному пансіонаті з показником 29% (рис. 3) [9, 10]. Низький відсоток конкурентних закупівель має два негативних моменти:

1. Для закладу – відсутність конкуренції у процедурах закупівель не дає змоги зекономити кошти для закладу, що означає втрату можливості придбати додаткові ліки підопічним на зекономлені кошти.

2. Для фахівців у сфері охорони здоров'я та громадськості – система ProZorro достатньо легка у використанні, що забезпечує відкритість, доступність і вичерпність інформації з метою аналізу закупівель. Фахівці можуть бачити наявність у переліку необхідних лікарських засобів, які рекомендовані протоколами лікування, скажімо у процесі лікування деменції, а громадськість може моніторити, у кого здійснювалися закупівлі тощо. Проте усі закупівлі, що розміщені поза системою ProZorro на інших веб-порталах, потребують додаткових знань і навиків для користування цими порталами, що утруднює доступ до даних.

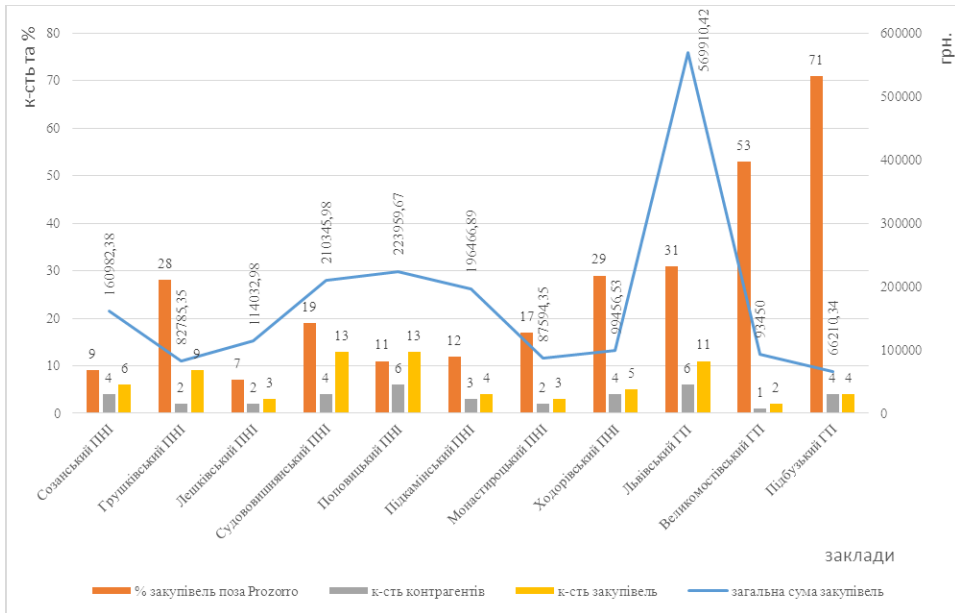

Рис. 3. Основні характеристики механізму закупівлі лікарських засобів стаціонарними закладами соціального захисту Львівської області у 2018 р.

Як засвідчують дані, загальна сума коштів, витрачених на закупівлю лікарських засобів, у трьох закладах перевищувала 200 тис. грн, що теоретично давало можливість здійснити закупівлю через процедуру відкритих торгів. На нашу думку, це може бути спричинено або частковим затриманням фінансування закладів, або ж небажанням керівництва йти на відкриті торги, однак у цьому випадку це не є порушенням законодавства.

Ще один факт, який ускладнює вивчення закупівель лікарських засобів, – це “дроблення” закупівлі та наявність різних контрагентів у одного замовника. Кількість самих закупівель коливається від 3 до 13, що не має вагомих аргументів, але призводить до розпорошення інформації. Ми встановили такі загальні недоліки закладів під час закупівлі лікарських засобів поза системою ProZorro:

- відсутність інформації про кількість одиниць предмета закупівлі й ціни за одиницю товару;
- не оприлюднено специфікацію предмета закупівлі;
- у деяких закладах не оприлюднені звіти про укладені договори в системі ProZorro;
- немає інформації про додаткові угоди.

На сьогодні відчувається нестача в самостійності й зацікавленості установ у ефективному використанні коштів. Загалом, кошти розподіляють органи влади між стаціонарними установами без належного аналізу чинників, які визначають потреби цих установ у коштах. Тому доступні

методи громадського контролю можна застосовувати не лише для аналізу ефективності використання бюджетних коштів, а й з метою з'ясувати, куди саме могли би бути спрямовані позабюджетні кошти чи інші види допомоги. Багато недержавних організацій мають досвід залучення додаткової фінансової та технічної допомоги від міжнародних донорів та організацій, приватного бізнесу, використовують адаптовані новітні технології соціальної роботи і підготовлені людські ресурси.

На жаль, інтернати також не мають стимулів до ефективного використання державних коштів, унаслідок чого спостерігається значна відмінність в обсязі послуг, які отримують на одиницю державних коштів підопічні окремих закладів, а також відмінність у забезпеченні базових потреб підопічних. На основі цього можемо зробити висновок, що за нинішніх умов існує недостатня ефективність у використанні державного фінансування, низька мотивація керівників установ залучати позабюджетні кошти і звітуватися за їх використання [11].

Отже, більшість інтернатів виявляють незначний інтерес до залучення альтернативних джерел фінансування, покладаючись, здебільшого, на кошти обласного бюджету. Інформація, розміщена поза системою ProZorro (у випадку цього дослідження додаткова інформація зібрана з двох інших веб-порталів – e-data та 007), важкодоступна для громадськості без отримання відповідних знань. Часто інформацію про основну частину закупівель за державні кошти заклади оприлюднювали власне на цих двох порталах, що відображає певною мірою небажання закладів до відкритості з громадськістю та низьку ініціативу в контексті змін та впровадження інновацій.

В Україні, на жаль, у стаціонарних установах системи соціального захисту не повною мірою використовується механізм управління якістю соціальних послуг, практично не проводиться оцінка ефективності й не досліджується вплив таких послуг на підвищення рівня життя підопічних, які є отримувачами послуг [12].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Створення системи державних закупівель сприяє максимальному задоволенню суспільних і державних потреб за найвигіднішою ціною. Якщо закупівельники будуть розуміти ринок, вони зможуть ефективно забезпечити свій заклад якісними товарами, послугами та роботами.

Зауважимо, що функцію контролю за діяльністю суб'єктів, що надають соціальні послуги, і контролю за цільовим використанням бюджетних коштів покладено на центральні й місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, не прописані механізми моніторингу, оцінки ефективності діяльності соціальних служб та їхніх працівників, механізми контролю за якістю обслуговування та дієві санкції за порушення якості надання послуг. Тому єдиним дієвим механізмом для громадськості, на нашу думку, з метою контролю за діяльністю закладів, що надають соціальні

послуги, залишається аналіз системи державних закупівель, яка, до того ж, відкриває великі можливості для цих закладів.

На нашу думку, добрий досвід для покращення навиків і кращого розуміння процесу закупівель можуть дати допорогові закупівлі. Це сприяє “тренуванню”, проходженню всіх етапів на практиці. Необхідно не боятися помилитися, адже відповідальності на цьому етапі не існує, що дає змогу фахівцям закупівель удосконалитися, аби уникнути проблем у надпорогових закупівлях.

Список використаної літератури

1. Черкашина Т. О. Недержавні громадські організації як суб’єкт надання соціальної допомоги населенню. URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/5351/1/%D0%9D%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%> (дата звернення: 10.06.2019).

2. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення. URL : http://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf (дата звернення: 14.06.2019).

3. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. Луцьк : Вежа, 2000. С. 74.

4. Про публічні закупівлі : Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 12.07.2019).

5. Система публічних закупівель ProZorro. URL : <https://prozorro.gov.ua/> (дата звернення: 10.07.2019).

6. Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України № 631 від 01.08.2013 р. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF> (дата звернення: 05.07.2019).

7. Система публічних закупівель ProZorro...

8. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL : <https://spending.gov.ua> (дата звернення: 10.07.2019).

9. Система публічних закупівель ProZorro...

10. Єдиний веб-портал використання публічних коштів...

11. Соціологічне дослідження щодо якості обслуговування в інтернатних установах (витяг). URL : <http://ipzn.org.ua/sotsiologichne-doslidzhennya-shhodo-yakosti-obslugovuvannya-v-internatnyh-ustanovah-vytyag> (дата звернення: 18.06.2019).

12. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення...

Статтю подано: 23.05.2019

Статтю схвалено: 26.06.2019

Khudoba Oleksandra Vasylivna

PhD in Public Administration, Postdoctoral student of the Regional Management and Local Self-Government Department of Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0001-6944-2163

e-mail: lesia.khudoba@gmail.com

ASSESSMENT OF THE EFFICIENCY OF SOCIAL SERVICES MANAGEMENT FOR PATIENTS WITH DEMENTIA THROUGH MECHANISMS OF PUBLIC CONTROL

Problem setting. Ukraine often avoids considering a wide range of issues about the lives of vulnerable people in today's social and economic context, including the elderly population and people with dementia as well. As a result, the government becomes a monopolist in providing social services for this group and assumes the functions of a customer, service provider and control over its performance simultaneously.

However, more and more people, who are legally guaranteed to be provided with qualified social services by the government, remain without satisfying their own needs. But the citizens themselves have the power to influence these problems by means of the law, which gives them the right to participate in the administration of public affairs.

Recent research and publications analysis. The works of many scholars, who had looked at different directions and aspects of the activities of social service providers, became the scientific basis of the study. In particular, O. Davidyuk, V. Zhuravskaya, S. Inkizhinova, L. Kukhtinova, and N. Sokolov are engaged in research of the issues of social policy efficiency, social work and provision of social services. Issues of providing social services to different categories of population at the community level are analyzed in works of O. Sakharuk, T. Semigina, M. Kravchenko. Organizational and economic trends of improving social protection mechanisms based on the introduction of new models are justified by K. Pavlyuk.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Although some aspects of improving the efficiency of the social protection system of the population are presented in the current scientific literature, insufficient attention has been paid to the mechanisms of public control over the quality of services provided to patients with dementia, and the use of these mechanisms to improve the cost-efficiency of using resources and decision making.

The purpose of the study is to substantiate the feasibility of using modern public control mechanisms, which would help to improve the transparency of decision-making in the sphere of providing social services to different segments of

the population, in particular, for patients with dementia, and hence would contribute to the efficiency of budgetary funds use.

Paper main body. Public control as a type of social control and a mean of ensuring legitimacy in the activity of state and local self-government bodies differs significantly from other types of control. This difference is, first of all, that all public control entities act as members of the public, not the state; their supervisory powers are usually not legally authoritative and decisions on the results of inspections are of an advisory context, i.e. remain at the level of recommendations.

To analyze the activities of state institutions providing social services, as well as the efficiency of using budget funds or developing medical and social services, which could be used in these facilities, the state procurement system could be a valuable tool for both public and governmental control.

The greatest public attention in the context of dementia issues can be focused on social welfare institutions, such as geriatric homes and psychoneurological establishments/dispensaries, where are mainly concentrated for continuous settlement the patients with different forms of dementia.

In an extensive network of social welfare institutions, including inpatient care for the elderly, the use of the state procurement mechanism as a tool for analysis and public control gives:

- instruments for improving the efficiency of use of funds by public and communal institutions, which are very important in the context of scarce resources;
- the ability to assess the priorities of institutions through the volume and direction of procurement;
- an opportunity to compare the similar state institutions that can provide paid services;
- the ability to identify the areas of activity of the institution that is the least funded by the state and require extra-budgetary resources;
- to identify potential directions for optimizing the activities of these institutions, which will affect the quality of social services and, consequently, the quality of life of its residents.

Using the described in the article ProZorro system, we have analyzed the purchases made by the inpatient facilities of the social welfare system of Lviv region. This mechanism made it possible to evaluate the efficiency of using funds by these institutions. Although the legislation clearly indicates the necessity to conduct all procurements through the e-procurement system ProZorro, many institutions/organizations try to avoid tendering procedures due to a banal lack of experience, negative prior experience, and unwillingness to improve their knowledge.

Conclusions and perspectives for further research. The function of control for both the activities of social service providers and the targeted use of budgetary funds is vested in central and local executive authorities, local government bodies, but there are not specified monitoring mechanisms or

performance appraisals of social services and their employees, as well as mechanisms of quality of service control and effective sanctions for violation of the quality of services. Therefore, to our mind, the only effective mechanism for the public to control the activities of social service providers is to analyze the state procurement system, which also opens up great opportunities for these institutions.

Key words: management efficiency; government procurement; public control; quality of services; dementia.

References

1. Cherkashyna, T. O. (2019). *Nederzhavni hromadski orhanizatsii yak subiekt nadannia sotsialnoi dopomohy naselenniu*. URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/5351/1/%D0%9D%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1> [in Ukrainian].
2. Krupnyk, A. S. (2019). *Hromadskyi kontrol: sutnist ta mekhanizmy zdiisnennia*. URL : http://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf [in Ukrainian].
3. Malynovskiy, V. Ya. (2000). *Derzhavne upravlinnia*. Lutsk: Vezha. pp. 558 [in Ukrainian].
4. Pro publichni zakupivli. № 922-VIII. (2015). [in Ukrainian].
5. *Systema publichnykh zakupivel ProZorro*. URL : <https://prozorro.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia perevirok zakupivel Derzhavnoiu audytorskoiu sluzhboiu, yii mizhrehionalnymy terytorialnymy orhanamy i vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2013). № 631 [in Ukrainian].
7. Systema publichnykh zakupivel ProZorro...
8. *Yedynyi veb-portal vykorystannia publichnykh koshtiv*. URL : <https://spending.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Systema publichnykh zakupivel ProZorro...
10. Yedynyi veb-portal vykorystannia publichnykh koshtiv...
11. *Sotsiologichne doslidzhennia shchodo yakosti obsluhovuvannia v internatnykh ustanovakh (vytiah)*. URL : <http://ipzn.org.ua/sotsiologichne-doslidzhennya-shhodo-yakosti-obslugovuvannya-v-internatnyh-ustanovah-vytyag/> [in Ukrainian].
12. Krupnyk, A. S. (2019). *Hromadskyi kontrol: sutnist ta mekhanizmy zdiisnennia*. URL : http://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf [in Ukrainian].

Paper submitted: 23.05.2019

Paper accepted: 26.06.2019

Цитування: Худоба О. В. Оцінка ефективності управління соціальними послугами для хворих на деменцію через механізми

громадського контролю // Демократичне врядування : наук. вісн. Вип. 1(23) / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.23.2019.182493>).

Citation: Hudoba, O. V. (2019). Assessment of the efficiency of social services management for patients with dementia through mechanisms of public control. *Democratic governance*, Issue 1(23). URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.23.2019.182493>).